

2016. augusztus–szeptember

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Augusztus 2,	20:45 UT	újhold
Augusztus 10,	18:20 UT	első negyed
Augusztus 18,	09:27 UT	telehold
Augusztus 25.	03:41 UT	utolsó negyed

Szeptember 1.	09:03 UT	újhold
Szeptember 9.	11:49 UT	első negyed
Szeptember 16.	19:05 UT	telehold
Szeptember 23.	09:56 UT	utolsó negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: Augusztus hónap folyamán megfigyelésre viszonylag kedvezőtlen helyzetben van. 16-án van legnagyobb keleti kitérésben, 27,4°-ra a Naptól, a nyugati látóhatár közelében kereshető, és csak háromnegyed órával nyugszik később, mint a Nap. Szeptember első felében nem figyelhető meg, 13-án első együttállásban van a Nappal. 20-án már egy órával kel a Nap előtt, láthatósága gyorsan javul. 28-án van legnagyobb nyugati kitérésben, 17,9°-ra a Naptól. Ekkor már több mint másfél órával kel a Nap előtt, idei legjobb hajnali láthatósága a szeptemberi.

Vénusz: Napnyugta után látható a nyugati látóhatár közelében. Bő háromnegyed órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-3,9^m$ és $-3,8^m$ közötti, 10,1"-ről 12,0"-re nő, fázisa 0,96-ról 0,86-ra csökken.

Mars: Előretartó mozgást végez a Libra, majd augusztus 2-ától a Scorpius csillagképben, majd az Ophiuchusban, végül a Sagittariusban. Az éjszaka első felében észlelhető. Fényessége $-0,8^m$ -ről $0,0^m$ -ra, átmérője 13,0"-ről 8,8"-re csökken.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Leo, majd augusztus 9-étől a Virgo csillagképben. A hónap elején még bő másfél órával a Nap után nyugszik, napnyugta után kereshető a horizont közelében. Szeptemberben fokozatosan elvész a Nap fényében, 26-án kerül

együttállásba a Nappal. Fényessége $-1,7^m$, átmérője 31".

Szaturnusz: Augusztus 13-ig hátráló, majd ismét előretartó mozgást végez az Ophiuchusban. Az éjszaka első felében figyelhető meg. Fényessége $0,4^m$, átmérője 17".

Uránusz: Késő este kel, az éjszaka nagyobb részében látható. Hátráló mozgást végez a Pisces csillagképben.

Neptunusz: Az esti órákban kel, az éjszaka nagy részében megfigyelhető. Szeptember 2-án kerül oppozícióba. Az Aquarius csillagképben végzi hátráló mozgását.

Kaposvári Zoltán

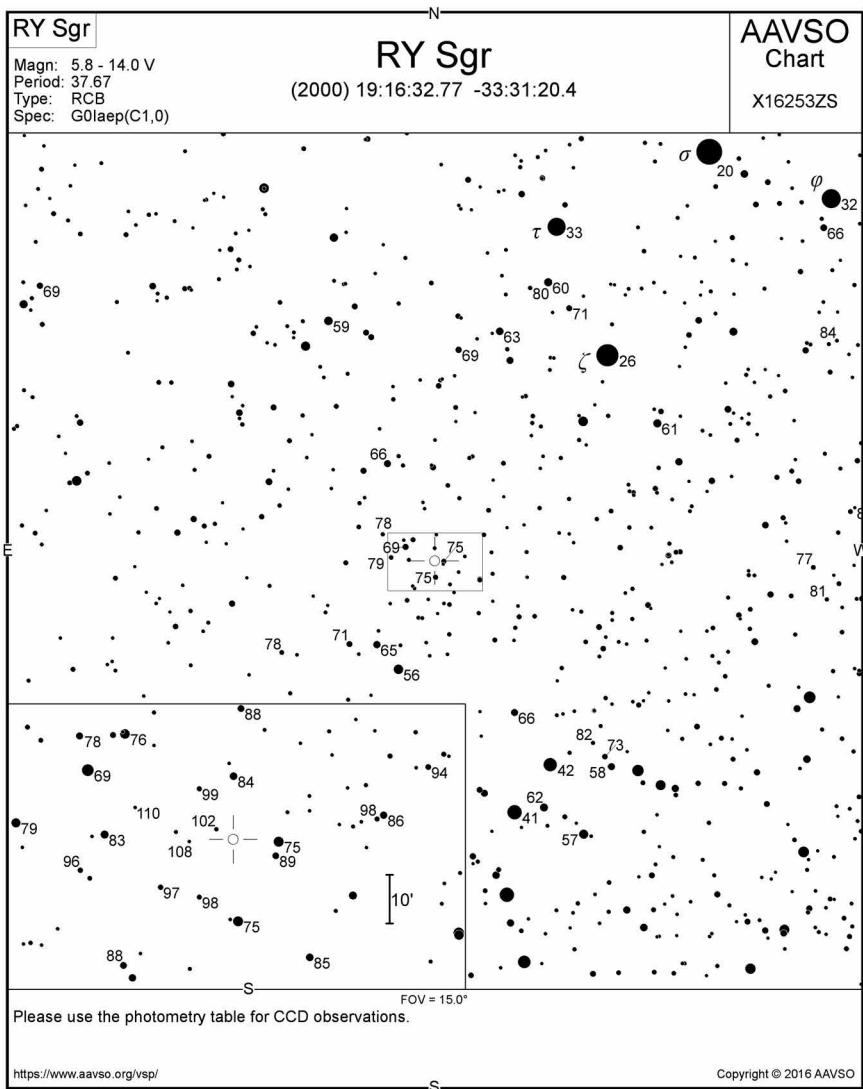
A Merkúr legkedvezőbb hajnali láthatósága

Szeptember végén és októberben a Merkúr nagyon kedvező láthatóságának lehetünk szemtanúi a hajnali égen. Szeptember 24-én a $0,5^m$ -s, 8,1" átmérőjű és 0,29 fázisú dagadó sarló másfél órával kel a Nap előtt, már könnyen megtalálható. Dichotómiáját hamarosan, szeptember 28-án elérő bolygó $-0,3^m$, 7,2" átmérő és 0,48 fázis mellett bő másfél órával kel a Nap előtt. A dagadó bolygó ezután hosszan megfigyelhető marad, október 13-án a $-1,1^m$ -s, 5,2" átmérőjű és 0,93 fázisú telimerkúr még egy órával a Nap előtt kel.

Kiss Áron Keve

A Neptunusz oppozíciója

Szeptember 2-án kerül oppozícióba legkülső bolygónk, 2,4"-es korongátmérő és $7,8^m$ fényesség mellett. Az Aquariusban járó planéta 34°-kal emelkedik a horizont fölé, kiválóan megfigyelhető lesz. Az apró és alacsony felületi fényességű korongon

nem könnyű, de annál nagyobb élményt jelentő feladat észrevenni a finom világos sávokat, apró, sávbeli fényes foltokat, és a sötétebb sávokat, bennük elnyúlt, fánkyszerű sötét foltokkal. A bolygó déli pólusa 25°-kal dől felénk, így a sávokat már enyhén íveltnek láthatjuk, illetve a déli pólust gallérrként

szegélyező aktivitási zóna, a Déli Poláris Alakzat (SPF) világos foltocskái sapkaként ülhetnek a pólusra. Fotózáshoz használjunk narancsszínű vagy vörös szűrőt, ami a világos alakzatokat kiemeli a jelentősen elsötétülő koronghátteren.

Kiss Áron Keve

A hónap változocsillaga: az RY Sagittarii

Az RY Sagittarii egy 1700 fényévre található narancssárga szuperóriás, átmérője mintegy 60-szorosa Napunkénak. A változó G színképtípusa ne tévesszen meg senkit, a csillag jóformán az összes hidrogénkészletét elhasználta, héliumban és szénben viszont annál gazdagabb. Fizikai jellemzőiből szinte adódik, hogy az RY Sgr a déli égbolt legtipikusabb, egyben az egyik legjobban észlelt RCB-változója. Felfedezője, E. C. Pickering 1894-ben „igen figyelemreméltó csillagként” írta le, amit a múlt század első felében „bizonyított” is: 1948-as nagy kitöréséig szinte állandó mozgásban volt 6 és 14 magnitúdó között. Ezt követően azonban hosszabb, 5–8 évig tartó, sőt nemritkán a 10 évet is meghaladó nyugalmi időszakai (maximumai) váltották egymást. Ezek során csupán $0,6^m$ -s amplitúdót nem meghaladó, gyors pulzációt mutatott, ami nem egyedi jelenség az RCB-csillagok között.

Legutóbbi, már a kétezres évekhez köthető három elhalványodását észlelőink közül szinte csak Kiss László figyelhette meg – a déli féltekéről. A csillag deklinációja ugyanis –33 fok, ami nagyban megnehezíti a hazai észlelést. Jó déli panorámájú észlelőhelyeken azonban nem lehetetlen feladat megpillantani, hisz könnyen azonosítható helyen, a Nyilas csillagkép „Teáskannájához” közel található. A változót így pl. az MTT 2016 alatt, de akár egy mediterrán nyaralásunk során is megfigyelhetjük, kis szerencsével akár egy újabb aktív időszakának kezdetét is elcsípve. Legutóbbi minimuma ugyanis immár 8 éve, 2008 derekán volt, régóta várt kitörése tehát igencsak „esedékes”. A térkép tájolása kivételesen a binokulárral észlelőknek kedvez, így észak ezúttal felül található.

Bağó Balázs

Meteor 2016 Távcsoves Találkozó

Idei nagy távcsoves találkozónkat július 28–31. között tartjuk Tarjánban, a Német Nemzetiségi Táborban. Az autóval és Volánjáratokkal egyaránt jól megközelíthető táborhely Tarján községtől 2 km-re D-re található, a Tatabánya–Tarján műút mellett, 250 m tengerszint feletti magasságban (GPS: 47,59213, 18,49482) A helyszín közvetlen zavaró fényektől mentes, óriási észlelőréteken használhatjuk távcsoveinket. A 2016-os távcsoves találkozóra is több száz amatőrcsillagászt várunk hazánkbeli és a szomszédos országokból. Minden korosztályt szeretettel várunk az észlelőret távcsovakavalkádjában, az asztrobazáron, a tábori előadásokon és a tükörcsiszoló körben. Az érdeklődők számára fakultatív kirándulást szervezünk Ógyallára, ahol megtekintjük a csillagvizsgálót, és megkoszorúzzuk Konkoly Thege Miklós sírját.

Részvételi díjak június 30. után és a helyszínen: kőház + étkezés 36 000 Ft (27 000 Ft), saját sátor + étkezés 27 000 Ft (18 000 Ft), saját sátor, étkezés nélkül 4500 Ft (4000 Ft).

Az előadni szándékozók jelentkezését várja Mizser Attila táborvezető az mcse@mcse.hu címen! **Tábori információk:** www.mcse.hu

VEGA '16 Nyári Amatőrcsillagász Megfigyelőtábor (augusztus 7–14.)

Idén is kedvezményesen táborozhatnak érdeklődő fiatalok a Vega Csillagászati Egyesület, a Zala megyei TIT Óveges József Szakképző Egyesület, és az MCSE Zalaegerszegi Csoportja nyári amatőrcsillagászati táborában. A táborba minden érdeklődőt szeretettel várunk. Helyszín: Zselickisfalud, református nyári tábor.

Részletes tábori információ és jelentkezés: vcse.hu

VI. EMCSE csillagászati észlelőtábor

Az Erdélyi Magyar Csillagászati Egyesület augusztus 26–30. között tartja idei nyári táborát a Homoródfürdő melletti Sopárkút Panzióban. Jelentkezés: office@emcse.ro

Évkönyveinkből

Meteor csillagászati évkönyv 2006. A csillagászat legújabb eredményeiből ezúttal is bőséges válogatás található a kötetben. A Vörös óriás változócsillagok című cikk a változócsillagászat egy érdekes területét tekinti át, mely az amatőrök számára is érdekes. A 2006. március 29-i napfogyatkozás megfigyelésére készülők a Napfogyatkozás a szomszédban című írásból szerezhetnek hasznos tudnivalókat. Detre László születésének 100. évfordulójához pedig egy személyes hangvételű megemlékezés kapcsolódik.

Ízelítő a tartalomból: A csillagászat legújabb eredményei, Illés Erzsébet: Holdak a Naprendszerben, Kiss László: Vörös óriás változócsillagok, Szabó Sándor: Napfogyatkozás a szomszédban, Barlai Katalin: 100 éve született Detre László. Ára 1950 Ft (tagoknak 1000 Ft)

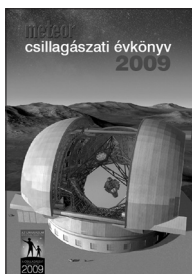
Meteor csillagászati évkönyv 2007. Egy aktuális nemzetközi tudományos programot ismertet A Nemzetközi Héliofizikai Év című cikk. A szinképelemzéshez használatos eszközöket mutatja be a modern csillagászati spektroszkópiáról szóló, gazdagon illusztrált összefoglaló. A harmadik nagy tanulmány a változócsillagoknak talán a legérdekesebb képviselőit, a „robbanó” változókat tekinti át. Ízelítő a tartalomból: A csillagászat legújabb eredményei, Kálmán Béla: A Nemzetközi Héliofizikai Év, Fűrész Gábor: A csillagászati spektroszkópia eszközei, Csák Balázs–Kiss László–Vinkó József: Kataklimikus változócsillagok, Farkas Gábor Farkas: Az 1572-es szupernóva és Magyarország.

Ára 2010 Ft (tagoknak 1000 Ft)

Meteor csillagászati évkönyv 2008. A 2008-as kötettel jelentősen megújítottuk csillagászati évkönyvünket. Lényeges és szembeszökő újdonság, hogy az adott hónap csillagászati érdekességeire hosszabb-rövidebb ismertetőkkel hívjuk fel a figyelmet (meteorrajok, kisbolygók, üstökösök, változócsillagok, mélyég-objektumok stb.). Ízelítő évkönyvünkből: Kálmán Béla: A napkutatás újdonságai, Bebesi Zsófia: Titán – a Szaturnusz óriásholdja, Tóth Imre: Az üstökösök új világa, Petrovay Kristóf: A Naprendszer keletkezése, Barcza Szabolcs: Új eredmények az asztrofizika világából, Kun Mária: A galaktikus csillagászat újdonságaiból, Szabados László: A Lokális csoport, Szabó M. Gyula: Égbölgfelmérések kozmológiája, Éder Iván: Digitális mélyégfotózás, intézményi beszámoló.

Ára 1950 Ft (tagoknak 1000 Ft)

Meteor csillagászati évkönyv 2009. A Csillagászat Nemzetközi Éve tiszteletére évkönyvünk minden korábbinál nagyobb terjedelemben, közel 400 oldalon jelent meg. Ízelítő évkönyvünk tartalmából: Frey Sándor: Hogyan kezdődött a fény korszaka?, Kiss László: Válogatás a változócsillagászat új eredményeiből, Kereszturi Ákos: Újdonságok a Naprendszerben, Bartha Lajos: Négy száz éves a távcső, Galileo Galilei: Sidereus Nuncius, Szécsényi-Nagy Gábor: Mérföldkövek a csillagászat és a megfigyelőeszközök fejlődésében, Fűrész Gábor: ELTervezett távcsövek, Szatmári Károly-Szabados László: Űrtávcsövek. A 2009-es év folyamán megfigyelhető jelenségekről és az jelentősebb évfordulókról a Kalendáriumban olvashatunk. A kötetet az intézményi beszámoló zárják. Ára 1950 Ft (tagoknak 1000 Ft)

Kiadványaink megvásárolhatók az óbudai Polaris Csillagvizsgálóban az esti bemutatók alkalmával, illetve megrendelhetők banki átutalással, a megjegyzés rovatban a kiadvány(ok) pontos megnevezésével és a megrendelő postacímének feltüntetésével. **Az MCSE bankszámla-száma: 62900177-16700448**